

sikeres példákat szoktunk elmondani, annak beteljesült eredményével (gyerek). További érv, hogy ma már ez a szolgáltatás nemcsak házasságkötéshez, hanem ismeretség kialakításához is igénybevehető, s az ügyintézés jogilag rendezett, titkos. Ezután egy hosszabb-rövidebb gondolkodási idő következik, majd a kezelték többsége jelzi elfogadó szándékukat, aminek gyakorlati megvalósításában szintén segítséget kell nyújtanunk.

Általános Iskola (Fonyód, Fő u.)

Általános Iskola (Balatonfenyves, Kölcsey u.)

Egy modell-értékű integrációs kísérlet margójára*

OTTÓFFYNÉ KISZELY ILDIKÓ - KISSNÉ KOVÁCS MÁRIA

Az elmúlt három évben felerősödött a fogyatékos gyermekek integrált és szegregált nevelése körüli vita a magyar gyógypedagógus társadalomban. Különösen kiéleződött ez a kérdés a debilis tanulók oktatása körül. Mivel rájuk vonatkozó hazai integrációs tapasztalatok nincsenek azt Kálóz Zsákán folyó kísérleten kívül, szeretnénk bemutatni a Balatonfenyvesi Általános Iskolában folyó integrációs kísérletet.

Az egy éve folyó kísérlet eredményeiből, buktatóiból messzemenő következtetéseket nem vonhatunk le, de be tudjuk mutatni a szemlélet alakulását, a várható igényeket a gyógypedagógia jövőképében, a pedagógus és gyógypedagógus képzés új tartalmi követelményeit.

Az integrációs kísérlet előzményei

A Balatonfenyvesi Általános Iskolában az 1991/92-es tanévben indult az enyhé értelmi fogyatékosok integrált oktatásának kísérlete a 65 807/91. XV. sz. miniszteri engedély alapján. A kísérletet a helyi sajátosságok hozták létre.

* A MAGYE XX. Országos Szakmai Konferenciáján (Miskolcon, 1992. június 26-án) elhangzott előadás

Az iskolába 186 tanuló jár, a 20 fős nevelőtestület elhivatott, az iskolavezetés figyelmét minden tanuló egyéni fejlesztésére.

1971-86-ig két kiegészítő osztály működött az iskolában. Tárgyi és személyi feltételeik igen jók voltak, a részleges integráció modelljének megfelelően.

1988-ban indult egy kislétszámú osztály, ahol magatartási és tanulási zavarral küzdő gyermekek tanultak gyógypedagógus vezetésével, majd 3 éves felzárkóztatásuk után együtt tanulnak a tanévtől negyedikes társaikkal. Jelenleg is külön megsegítést kapnak matematikából és anyanyelvből az órarendi órákkal párhuzamosan.

1987-től volt egy 6 órás korrepetálásban részesülő debilis tanuló. 1991-ben áthelyeztek 3 gyermeket speciális általános iskolába. Szülei nem járultak hozzá a bentlakáshoz, illetve bejáráshoz. Az iskola igazgatója a gyógypedagógiai szaktanácsadóhoz fordult, hogy milyen formában oldja meg a 2. és 1. harmadikos és 1. negyedikes debilis tanulóinak oktatását. Az iskolában van gyógypedagógus, de a 6 órás korrepetálásoknak nem látják értelmét. Az alsó tagozatos nevelők újító szándékúak, s az iskolavezetés minden jó kezdeményezést támogat. Ezek után kértünk engedélyt a kísérlet indítására.

Alsó tagozatos funkcionális kísérletünk hipotézisei

1. A családi szocializációt biztosítjuk 10-12 éves korig, nem terheljük a gyermeket bejárással, illetve a családtól való elszakadással.
2. Ép társaik elfogadják őket, mert eddig sem voltak peremgyerekek, tehát feltehetően jól integrálhatók. Csökkent önkritikájuk miatt nem élik át az áthelyezést, igénylik a befogadást. A készségtárgyak tanóráin, napköziben, szabadidőben irányítható beilleszkedésük az osztályfőnök és a gyógypedagógus segítségével.
3. Az alsó tagozat végeztével már alkalmasak lesznek önálló utazásra naponta vagy hétvégeken a közeli speciális iskolákba, ahol megkapják a felkészítést a speciális szakiskolára vagy a Marcaliban induló „ismétlő” iskolában tanulhatnak tovább.

A kísérlet feltételei

A kísérlet személyi feltételei az újító szándék elfogadásával alakultak ki. A nevelőknek természetesnek tűnt, hogy kisiskolás korú debilis gyermekek ne kerüljenek távol otthonuktól, és ha számbajöhet más megoldás, mint a 6 órás korrepetálás, az külön jó, annak ellenére, hogy a kísérlethez semmiféle anyagi támogatást nem kaptunk (az emelt fejkvótán kívül).

Ismerték a tanulók családjait és elfogadták, hogy a szülők joga fogyatékos gyermekük nevelése, még akkor is, ha a család súlyos szociokulturális vagy egészségügyi hátrányokkal küzd. Ezt az iskola igazgatója az előkészítés során és a későbbiekben is külön hangsúlyozta.

A szülőket az iskolavezetés és az osztályfőnökök készítették fel az új oktatási formára, de képzettségüknél fogva csak az a pozitív érzés erősödött fel bennük, hogy nem kell elválniuk gyermeküktől, csak a 4. osztály elvégzése után.

A nevelőknek fel kellett készülniük a gyermekek és a családok ismeretében, hogy befogadják ép társaik a debilis tanulókat, de maguknak is erőfeszítést kellett tenniük

a gyermekek elfogadására. Ezt a problémát őszintén fel is tárták. Gyógypedagógiai ismereteik az iskola múltjából adódóan voltak tapasztalat, önképzés útján, illetve különböző fejlesztő pedagógiai tanfolyamokat végeztek.

A részleges funkcionális integráció szervezeti keretei, tapasztalatok

A kísérletben 4 tanuló vesz részt a kiségitő iskola nevelési és oktatási terve alapján. A fogadó osztályfőnökök is megkapták a tantervet, ismerik a követelmény-rendszert, ennek alapján tanítják és értékelik a készségtárgyakat a gyógypedagógus segítségével. A gyógypedagógus egyéniesített kiscsoportos foglalkozásokat tart anyanyelvből, matematikából és környezetismeretből. Valamennyi tanulóval rugalmas fejlesztési terv alapján dolgoztunk.

Az általános iskolai alsó tagozatos osztályokban előforduló tanulási nehézségekkel küzdő tanulók fejlesztésében is résztvett a gyógypedagógus időszakos korrepetálással vagy tanácsadással.

A 2. elsős az iskolaotthonos, NYIK programmal haladó 22 fős első osztályban vesz részt a készségtárgyak és egyéb tanórákon, ill. szabadidőben. Az ő beilleszkedésük a legígéretesebb. Az év végi követelményeknek megfeleltek.

A harmadikos tanulóval volt a legtöbb probléma. Már a kísérlet előtt tájékoztattuk a szakértői bizottságot szándékunkról, s így célzott kontrollvizsgálatot kértünk esetében. A pszichológus véleménye szerint antiszociális magatartása, személyisége veszélyhelyzetbe sodorhatja, ezért kollégiumi elhelyezését javasolták. Ő az a gyermek, aki nem integrálható, kollégiumi elhelyezése folyamatban van. A 3. osztály követelményeinek a gyógypedagógiai csoportban közepesen és jól megfelelt, készségtárgyakból elégséges. (Osztálylétszám: 16 fő.)

A negyedik tanuló, aki 6 órással korrepetált volt, jól beilleszkedett a nagylétszámú 4. osztályba. Valamennyi osztályzata jó, matematikából és testnevelésből jeles. A testnevelést tanító kolléga szerint tehetséges sportoló lehetne belőle. Tanulmányait jövőre a speciális tagozaton, 5. osztályban folytatja Lengyel-tóiban kollégistaként. Iskolai pályáját tovább kísérjük.

Összegezve

- A debilisek részleges, funkcionális integrációja eredményes lehet.
- Nem a fogyatéktól függ elsősorban, hanem a befogadó iskolától.
- Alapvető feltétel az általános iskolában az egyénre szabott fejlesztés szemlélete.
- A tanító, tanár tudja, mik a fogyatékos gyermek személyiségjegyei, ismerje képességeit, korlátait.
- A gyógypedagógus külön módszert, fejlesztési tervet tudjon kialakítani, szükség szerint fejlessze a lemaradó ép gyermekeket is.
- Szoros munkakapcsolatban kell dolgoznia tanítónak és gyógypedagógusnak, és nem feltétlenül egy osztályteremben a tanítási órán belül.

Visszatérve az előadás elején felvetett integrációs vitára, tapasztalatok hiányára, a következőket javasoljuk:

A balatonfenyvesi kísérlet 1 éves múltjával is modell-értékű lehet. Újító iskolák,

újító gyógypedagógusok mindenütt vannak, hagyjuk őket dolgozni. Ugyanakkor a magyar gyógypedagógia hagyományainak útján tegyük vonzóvá, jobbbá szegregált intézményeinket.

Abban mindenki egyetért, hogy jogi, pénzügyi és szakmai garanciák nélkül nem lehet integrálni a fogyatékos gyermekeket. Alapvető nézetkülönbségünk abban rejlik, hogy míg az integráció hívei feltételezik, hogy a pedagógus társadalom elfogadja a „másságot”, addig ellenzői ezt eleve kizárják, hivatkozva a magyar közoktatás jelenlegi rossz közállapotára. Nem az anyagiakon múlik, hanem a szemléleten: speciális gyógypedagógiai iskolába, akinek szükséges, integrált neveléssel, akit lehetséges, juttassunk el önértékei legmagasabb csúcsára.

A szakajtóban és a sajtóban pedig tárgyilagos, szakszerű, módszeres felvilágosításra van szükség, hogy ne jelenjenek meg olyan cikkek, mint az „ÉS” '92. május 29-i számában Tamási Orosz János tollából „Tanárnak lenni: álom!”

Szakmánkról, hivatásunkról így írni egy áldatlan, tisztázatlan vita kapcsán - úgy érzem - méltatlan.

Tanulási képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság (Kaposvár)

Egyéni fejlesztő program - gyógypedagógus irányításával - *

HUBERNÉ FIRKOLA GABRIELLA

Változó világunkban a gyógypedagógus társadalmat egyik leginkább foglalkoztató probléma az integráció és szegregáció kérdése. Abban minden szakmáját féltő gyógypedagógus egyetért, hogy a gyerekeknek iskolatípustól függetlenül biztosítani kell a képességeik szerinti optimális fejlesztés lehetőségét. Az is köztudott, hogy a gyógypedagógiai segítségnyújtás hatékonysága nagymértékben függ a foglalkozások megkezdésének időpontjától. Többek között ezen a felismerésen alapulva szerveződtek a szakértői bizottságokban a korai fejlesztő foglalkozások.

Előadásomban egy, a bizottságunkban korai fejlesztő foglalkozáson részt vevő gyermek példáján keresztül az iskoláskort megelőző kompenzáló foglalkozások

* A MAGYE XX. Országos Szakmai Konferenciáján (Miskolcon, 1992. június 26-án) elhangzott előadás